

En skygge i baggrunden

Udenrigs har talt med Michael Zilmer-Johns, der er chef for Protokollen.

af Ida Sparre-Ulrich

Det var et akavet øjeblik. Solen skinner, de to udenrigsministre går smilende frem mod hinanden, og alle er klædt i deres stiveste jakkesæt. Og så det, der ikke måtte ske: Den ene udenrigsminister rækker hånden frem, men den anden udenrigsminister besvarer den ikke. Han smiler og giver et lille klap på skulderen, inden de går videre.

Øjeblikket er overstået, og i enhver anden hverdagssituation ville det være glemt med det samme. Men fordi dette var et møde mellem den daværende amerikanske udenrigsminister Mike Pompeo og den danske udenrigsminister, Jeppe Kofod, blev det ikke glemt. Tværtimod. Kameraerne havde fanget momentet, og i dagene efter fyldte det overalt i nyhederne. Nogle mente, at den danske udenrigsminister bare burde have rakt hånden frem. Andre var irriterede over, at den amerikanske udenrigsminister ikke fulgte coronavejledningen.

Den person, der dog nok var allermest irriteret over situationen, hedder Michael Zilmer-Johns. Han er chef for Protokollen – den

afdeling i Udenrigsministeriet, der tager sig af logistikken under de større statsbesøg. I hvilken rækkefølge hilser diplomaterne under audiens med Dronningen, hvor skal gæsterne sidde under officielle middage, og hvordan er det passende, at de danske repræsentanter er klædt?

“Det irriterede os selvfølgelig meget med det håndtryk. Vi havde tænkt det hele igennem og aftalt præcist, hvad der skulle ske. Og så opstår den situation, det er jo bare så ærgerligt,” siger Michael Zilmer-Johns.

Diplomaternes kommune

I hverdagen er Protokollens opgave at være en form for kommune for de diplomater, der er i Danmark. I og med at diplomater har en særlig status i henhold til Wienerkonventionen, er de ikke omfattet af de almindelige regler, der gælder andre udlændinge i Danmark. Når en ny diplomatfamilie kommer til landet, er det derfor Protokollen, der udsteder opholdstilladelsen, og man er herefter diplomatfamiliens offentlige myndighed. Det skete også under coronavirus-

sen. Protokollen har ansvaret for omtrent 5000 diplomater og deres familier, og da resten af Danmark blev vaccineret, passede diplomaterne og deres familiemedlemmer ikke ind i vores sundhedssystemer. Protokollen skulle derfor sammen med Sundhedsministeriet udvikle et nyt system, så diplomaterne kunne blive vaccineret.

Under større statsbesøg er Protokollens opgave at sørge for, at alt går efter planen. Det starter som regel et par måneder før.

Michael Zilmer-John mødes med de danske involverede: Politiet, der forklarer trusselsniveauet, interessenter fra erhvervslivet, der forklarer deres interesser, og de hoteller og andre aktører, der er med i den praktiske del af besøget. Michael Zilmer-Johns rejser derefter med sit hold til den udenrigspolitiske gæsts land og planlægger praktik og indhold med dem. Herefter går det løs. Michael Zilmer-Johns beskriver de store statsbesøg som en tåge af travlhed og spænding:

“Det er hæsblæsende. Programmerne er super tætte. De fleste andre aktører er ikke med hele tiden, men vi i Protokollen er med fra start til slut.”

Under besøg som Pompeos er det således Michael Zilmer-Johns, der henter ham i lufthavnen sammen med den amerikanske ambassadør. Derfra er han med under alle dele af besøget. Hans opgave går opsummeret ud på at være til stede og usynlig på samme tid:

“Vi er aldrig glade, hvis vi kommer med i et tv-billede. Det er jo ikke det, vi skal. Som min italienske kollega sagde til mig, da Italiens præsident var på besøg hos Dronningen, og vi ikke kunne være flere i rummet: ‘Vær sød at lukke mig ind, jeg vil være som en skygge i baggrunden’. Det er præcist det, vi skal være.”

Hvorfor er protokol vigtig?

Under Pompeo-besøget var der lagt en præcis plan for, hvad der skulle ske. Der skulle hverken være albuebump eller vink; de to udenrigsministre skulle blot nikke til hinanden.

Men okay, er et mislykket håndtryk virkelig så vigtigt? Ja, mener Michael Zilmer-John, for det tager fokus fra den udenrigspolitiske samtale. “Pompeo huskede det, da han var ude hos statsministeren. Og så tænker han ikke lige over

det i den situation. Det er lige præcis den slags, vi skal undgå, for det kommer til at forstyrre det politiske indhold, vi gerne vil have ud, og de ting, der blev talt om. Og det værste var jo, at der var nogle medier, der skrev, at det var en uprofessionel og klodset protokol, der ikke havde sørget for det,” siger Michael Zilmer-Johns.

Faktisk har protokollen i tidens løb udløst mange diplomatiske kriser og krige. I 1870 udløste en telegramkrise krigen mellem Tyskland og Frankrig, da den daværende udenrigsminister Otto Bismarck lækkede et referat fra en samtale mellem den prøjsiske konge og den franske ambassadør. Heri fremgik det, at kongen havde behandlet den franske ambassadør uhøfligt. Telegrammet viste sig senere at være manipuleret, men skaden var allerede sket: Den franske presse havde fået nys om historien, og Napoleon 3. blev nødt til at erklære krig mod Tyskland for at ikke at tabe ansigt overfor sin befolkning. Krigen endte i sidste ende med, at Frankrig tabte, og Napoleon måtte abdicere.

Et eksempel på et totalt protokolsammenbrud fra nyere tid er den berømte *sofagate*. I 2021 var EU's kommissionsformand, Ursula von der Leyen, og Det Europæiske Råds formand, Charles Michel, på besøg hos den tyrkiske præsident, Recep. Da de kommer ind, og kameraerne ruller, er der ingen stol til Ursula von der Leyen, som må stå et stykke tid og til sidst må sætte sig i en sofa langt væk fra de to andre.

“Det er en kæmpe skandale selvfølgelig,” siger Michael Zilmer-Johns og fortsætter: “Når man mødes og har den her type møder – uanset om det er nogle, man har problemer med, eller nogle, man ikke har problemer med – er hele ideen, at man skal prøve at forbedre forholdet.”

Trygge rammer

I *sofagate*-eksemplet ses en anden vigtig funktion for Protokollen: At skabe tryghed og forudsigelighed for dem, der deltager i møderne. “Jeg følte mig såret og alene,” udtalte Ursula Von der Leyen for eksempel efter mødet med Erdogan.

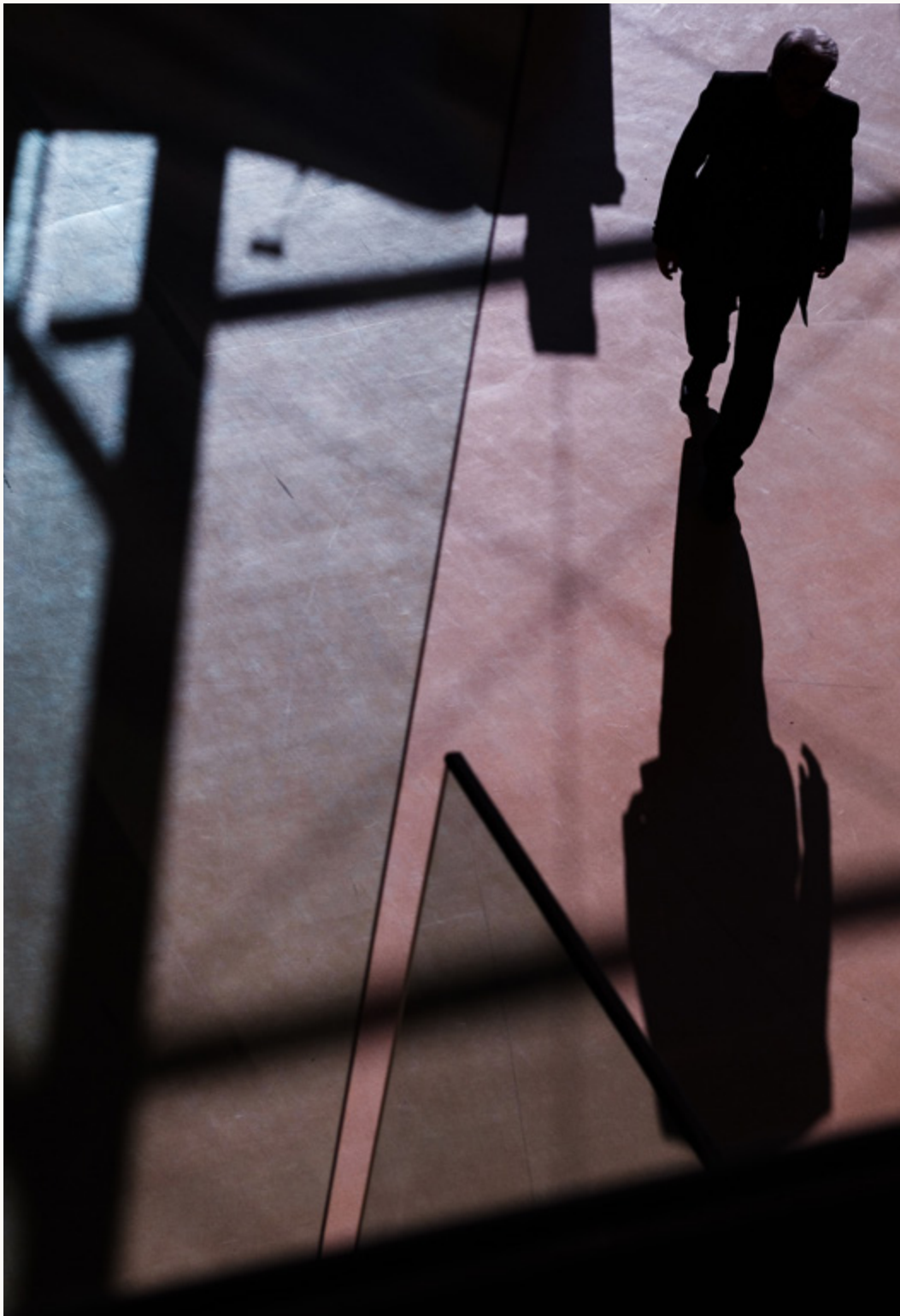

Foto: Rene Böhmer / Unsplash

Idéen med protokol er ifølge Michael Zilmer-John, at man ved at skabe faste rammer for diplomater med vidt forskellige baggrunde sikrer, at alle er med og føler sig inkluderede. For eksempel til gallamiddage med Dronningen.

“Der prøver vi at være så præcise som muligt i vores beskrivelser af rammerne, og det kan måske godt lyde en smule latterligt. Men det er bare ikke latterligt, hvis man står i fuld smoking i en festsal, og de andre mænd bare har en jakke på. Eller omvendt. Så føler man sig ubehagelig til mode,” siger Michael Zilmer-Johns.

Også derfor går meget af protokollen ud på at skabe lighed. For eksempel gælder det, at den længst siddende ambassadør i landet - den såkaldte doyen - er leder af diplomatkorpsen. Det er denne ambassadør, der holder tale for Dronningen ved nytårsreceptionen, og er repræsentant for alle ambassaderne i landet i administrative spørgsmål.

De fleste af de regler og normer, som den diplomatiske protokol hviler på, har dog rødder i den europæiske elite og vestlige kulturelle normer. Giver det ikke en skævhed i forhold til ikke-vestlige diplomater? Det mener Michael Zilmer-Johns ikke. Han påpeger, at der altid vil være forskellige udgangspunkter i diplomatkorpsen, men at de fleste lande har diplomatuddannelser, hvor man lærer reglerne. Det har vi til gengæld ikke i Danmark, og det kan sommetider være et problem:

“Vi er jo meget uformelle i Danmark. For eksempel går vi sjældent med slips, og det er sådan noget, der godt kan virke stødende på en udenlandsk diplomat, der kan tænke, at vedkommende ikke er vigtig nok, til at vi vil tage slips på. Også det med, at vi i Danmark med det samme er dus med mennesker, det kan også virke besynderligt for nogle,” siger Michael Zilmer-Johns. Med tiden har den diplomatiske protokol og etikette dog udviklet sig lidt.

“Der er ting i udvikling. Den klassiske bordplan er for eksempel baseret på, at det er manden, der er ambassadøren eller ministeren. Og i dag er der lige så mange tilfælde, hvor kvinden er hovedpersonen. Så der har man skullet tilpasse den måde, man tænker bordplaner på

og skabe mere ligestilling,” siger Michael Zilmer-Johns.

Når de store statsbesøg er overståede, kan Michael Zilmer-Johns og hans hold endelig ånde lettet op. “Vi er meget meget trætte. Jeg tror hele holdet først tænker ‘ah, det her lykkes fint’, inden vi går hjem og tænker ‘pyha’”

Det slutter som regel ude i lufthavnen. Michael Zilmer-Johns og hans hold siger farvel og venter, til at flyet er lettet. “Vi går aldrig fra lufthavnen, før vi kan se flyet i luften. Men det er egentlig meget hyggeligt. Så får vi en snak med politiet og står og griner lidt af alt det, der var lige ved at gå galt,” siger Michael Zilmer-Johns.

Ida Sparre-Ulrich er kommunikationsmedarbejder hos Det Udenrigspolitiske Selskab og redaktionssekretær på Udenrigs. Hun skriver desuden for Dagbladet Information om Østeuropa.